

Femtonde svenska entomologmötet i Västerdalarna

HANS LINDMARK

Mötet var år 2004 förlagt till Dala-Järna och Nås omgivningarna i Västerdalarna den 18-20 juni. Dalarnas Entomologiska Förening var värdar och mötet hölls vid Snöå Bruks värdshus. Platsen är både naturskön och kulturhistoriskt intressant, där Snöå skogsarbetarby bl.a. håller kurser och förevisar gångna tiders arbete för utkomst från skogen och bruket. Porlandet från fors och dammränna står i harmonisk paritet till stensatta grunder och brofundament som framträder genom den prunkande grönskan. Den gamla herrgården, värdshuset, utgjorde förträfflig plats för att täcka riksmötets behov av såväl boende och förplägnad som lokaliteter för mötesverksamhet och förevisningar. Här hade ett angränsande rum utrustats med lappar och bestämningslitteratur, samt böcker och äldre föreningsskrifter till försäljning. Uppställd stod också en förnämlig foto-utställning med insektsmotiv, tagna och arrangerade av naturfotograf Sven-Erik Nord.

Fredagseftermiddagen fick utgöra s.k. drop intid. Då hade lokalföreningens styrelse varit på plats sedan förmiddagen för ev. frågor och korrigeringar. Under en allt disigare solskiva gjorde författaren mötets första insamlingsförsök med elst feromon. Två exemplar av glasvingen *Synathedon spheciformis* infann sig trögt vid vandrarmhemmet innan molnen tog över totalt. Tyvärr var detta också det sista som sågs av solen under de aktuella mötesdagarna.

För möteskommittén stod det tidigt klart att deltagarnas intresseområden skulle domineras av två huvudinriktningar: skalbaggar och fjärilar. Därför erbjöds båda dagarna två alternativa exkursioner. Samtidigt fick inte målen vara så snäva att andra intresseinriktningar inte kunde tillgodoses. En tillgång för exkursionsplaneringen utgjorde naturligtvis Bengt Ehnström som utöver sin självklara roll som skalbaggsauktoritet också är infödd i trakten med stor lokalkännedom. Före

Deltagarna på entomologmötet 2004. Foto Markus Forslund.

En säckspinnarlav observerades vid Norrflyten. Foto: Ethel Tillnert.

mötet hade även deltagarna fått sig tillsända ett möteskompendium med namn på personer som kunde biträda deltagarna i resp. insektsordning. Här fanns också kartor för att hjälpa "frigångare" och motverka svinn.

Efter introduktion och middag samlades deltagarna i kurslokalen där Bengt utförligt föredrog exkursionsplatserna och aktuella delar av Dalarnas fauna och naturbrukstradition. Kvällen i övrigt fick utgöra vila efter, för många, betydande restimmar. Många deltagare avnjöt bl.a. Zlatan Ibrahimovics klacksparksmål på Italien i EM-fotbollen på TV. Utrustning för ljusfångst var tillgänglig men sattes aldrig upp, då den kalla kvällen bedömdes som utsiktslös.

Lördagsmorgonen var kall och grå. Ett lokalt regn under natten hade gjort det mesta vått och tunga skyar förutsådde en snar fortsättning. Entusiasmen var dock god och efter ordentlig frukost for deltagarna ut till de olika exkursionsplatserna. Vid "Grådans" älvstrand två km från Snöå insamlades bl.a. bladhorningen *Psammbius asper*, som var ett lokalt återfynd efter 20 år,

och sandflodtrollsländan *Gomphus vulgatissimus*, en art som saknar sentida fynd i Dalarna och trivs i strömmande näringsfattigt vatten..

Senare besöktes ett intressant område med brandskog ca 15 km norr därom. Platsen bestod av ca 40 ha bränt hygge där bolaget sparat nära halva kubikmassan skog som dungar som fått brinna med olika styrkegrad år 2002. Fönsterfällor var sedan tidigare uppsatta men fångsten var dålig beroende på den senaste tidens dåliga väder.

Samtidigt hade de som sökte flygande insekter uppsökt ett myrområde vid namn Norrflyten SO om Snöå. Därifrån for vi vidare till det närbelägna Kläbergets fåbodar med gamla sälgar och torrängar. Vid Norrflyten upptäcktes ett älgkadaver som bedömdes vara björnrivet. Fynd av entomologisk art var däremot sällsynta. Ingenting var på vingarna i kylan och t.o.m. skraphåvning var fruktlös då vätan fick de små att trycka i markytan. Ett par larvfynd i form av ettårssäckar av säckspinnarna *Phalacropteryx graslinella* och *Sterrhopteryx stanfussi* (troligen) hittades i

Två av entomologmötets profiler: t.v. Willy Gustavsson, årets mottagare av SEF:s markägardiplom stående i sina restaurerade fäbodmarker; ovan Bengt Ehnström under skalbaggsjakt på Sandnäset i Bysjön. Foto: Markus Forslund resp. Ethel Tillnert.

ljungen. Vid eftersök på tallstammar hittades också utvuxna säckar av *Pachytelia villosella* samt nattflyna *Acrionicta meneyanthidis* och *Anarta cordigera*.

Gemensam måltid för båda exkursionsgrupperna i naturen ombesörjdes genom matlådor från Snöå vårdshus som avnjöts vid Rostberget i regnkläder, då nederbörden nu startat om. Humöret var ändå gott och maten smakade bra. Efteråt besågs den gamla lavgranskogen på platsen med Bengt Ehnström som guide. Bl.a. noterades äldre angrepp av den stora flatbaggen *Peltis grossa* samt av jättesvampmalen *Scardia boletella*. På ett hygge intill nästa mål, Tjärnbergets naturreservat, bankades viveln *Otiorrhynchus lepidopterus* fram från granbuskar. En mindre grupp hade tagit sig till det närlägnade myrkomplexet Hästingflotta. Här noterades en osedvanligt rik förekomst av säckspinnaren *Pachytelia villosella*. Uppskattningsvis observerades ett sextiotal larvsäckar av tre personer under en fyrtiominutersperiod. Inte oväntat hade en sådan numerär gynnat predatorerna. Av ett femtontal insamlade larvsäckar var samtliga stekelparasiterade.

Några besökte också Sigfridstorp, ett gammalt område för tidig finnbebyggelse. Utifrån ambitionen med ekologisk mångfald har dess nuvarande ägare Willy Gustavsson föredömligt

sökt återskapa området ifrån dess biologiska förutsättningar. En verklig pärla för varje naturvårdshjärta.

Efter middag på Snöå vidtog SEF:s årsmöte. Ordförande var värdföreningens ordförande och tillika undertecknad Hans Lindmark, med Johannes Bergsten som sekreterare. Mötets stående paragrafer löpte smidigt och enkelt utan större meningsavvikelse. Ärendena "övriga frågor" gjorde dock att mötet ändå blev tämligen långt. I första hand gällde detta etiska principer för fällfångst samt inkomna synpunkter på ArtDatabankens arbetssätt.

På Sandnäset fanns skalbaggar *Anthicus sellatus* och *Bembidion argenteolum* och i viken bakom, dykaren *Graphoderus bilineatus*. Foto: Ethel Tillnert.

Vad gäller ArtDatabanken var upphovet en skrivelse från Sörmlandsentomologerna om bristande rutiner vid disposition av material och registrering av observationer. En svarsskrivelse hade nu upprättats och den föredrogs uttömmande av Björn Cederberg som också besvarade en del frågor i ämnet.

Mer kontroversiell var frågan om tillämpning av fällfångst. Här avsågs inte fallfällor och fönsterfällor mm. som slumpmässigt fångar flygande insekter, utan de högeffektiva ljus- och betesfällor för nattfjärilar som direkt *lockar* insekter till fällan. Nyttjandet av sådana fällor ökar stadigt även för hobbybruk och endast de ”intressanta” arterna brukar då dokumenteras, medan resten vanligtvis kasseras som skräp. En välplacerad ljusfälla av aktuellt slag kan fånga tusentals exemplar under en säsong. Vid ärendets fördragnings framkom flera fall där hanterandet uppfattas oförenlig med de ”Entomologens budord” som upprättats. Efter en längre diskussion med många inlägg utformades ett rekommendationsbeslut i flera att-satser. Beslutet innebär i grova drag att föreningen förväntar av sina medlemmar att dessa fällor endast nyttjas utifrån vetenskapliga perspektiv. Således ska allt insamlat material under lämpliga former dokumenteras. Markägare skall obligatoriskt tillfrågas och fällorna ska även märkas med sina ägares namn. Härutöver ska de placeras så att de inte stör eller blir till förargelse för allmänheten.

Årets markägardiplom gick på värdföreningens rekommendation till tidigare nämnda Willy Gustavsson för sitt iordningställande av markområdet vid Sigfridstorp. Kvällens otjänliga väderlek inbjöd inte till några utomhusövningar så årsmötet fick för de flesta bli dagens avslut.

Söndagsmorginen inleddes med kraftigt regn som sedan utvecklades till dagsregn. Många var trötta på regnet och valde att stanna på anläggningen. En tapper skara drog ändå ut i fält där ett av de första målen var Sandnäset - en sand- och grusudd i Bysjön 14 km S om Snöå. Här framletades bl.a. jordlöparen *Bembidion argenteolum* och olikfotingen *Anthicus sellatus*. I viken intill udden hittade Johannes Bergsten dykaren *Graphoderus bilinetum*, en art som räknas in bland Natura-2000 arterna.

Vid Åskan, ett biflöde till Dalälven, samlades sedan grupperna. Per-Ola Hoffsten, från Umeå,

letade fram olika vattenevertebrater och föredrog deras biologi, krav och livsbetingelser. Åskan lovordades som mycket intressant med en rik och värdefull fauna. Intill hade skalbaggsentusiasterna grävt fram den rödlistade kortvingen *Stenus kongsbergensis* i ett igenväxande grustag. De vars intresseområden inte var väderberoende kunde således vara nöjda efter en givande exkursion.

De som istället valt inomhusaktiviteter fick lära sig lite om malaisefällans användningsområden av Thomas Pape. Denne redogjorde för ett projekt i riksmuseets regi där sådana fällor används för att kartlägga flugfaunan i landet. Flugorna är en mycket eftersatt ordning och det råder brist på expertis på området så man förväntar sig många nya arter för landet och även obeskivna arter. Ölandsentomologen Dave Karlsson har uppdraget att sammanställa och registrera materialet från fällorna. Efter en bensträckarpaus följde ett föredrag av undertecknad som avhandlade biologin hos mindre träfjärilen *Lamellocossus terebra*.

Gemensam middag på Snöå värdshus fick avsluta det femtonde entomologmötet. Av samtal runt bordet framgick att de tålmodiga deltagarna upplevt mötet som välarrangerat och trevligt. Vädret kan inga arrangörer i världen råda över, även om undertecknad som bärare av ett kyrkligt ämbete fick motta gliringar om att de himmelska kontakterna kunde skötts bättre.... De muntra grupperna vid middagborden verkade förvisso bestått prövningen och flera talade redan om nästa möte på Dalarö utanför Stockholm.

Ett stort tack till alla medverkande; ledare och deltagare som envar gemensamt bidragit till mötets varande och karaktär. Tack också till Lennart Bratt från länsstyrelsen som utverkat insamlingstillstånd på de reglerade delarna av reservaten. Ett varmt tack vidare till personalen på Snöå bruks värdshus som tjänstvilligt och engagerat bistått mötet och dessa arbetsgrupp i alla spretiga krav som varit nödvändiga för mötets genomförande.

Slutligen kan jag upplysa om att ytterligare läsning om mötet finns att tillgå i värdföreningens skrift ”Inocellia”.

Hans Lindmark, Yllesta 103, 730 60 Kolbäck